שמע מינה איתא לדשמואל [א]דאמר שמואל
[א]המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול
[ב]ואפי' יורש מוחל אביי אמר אפילו תימא
ליתיה לדשמואל הכא במאי עסקינן
בששטר כתובה יוצא מתחת ידה ורבא
אמר אי משום שטר כתובה חיישינן לשתי
כתובות ואביי אמר חדא לשתי כתובות לא
חיישינן ועוד שובר בזמנו טריף אביי
לטעמיה דאמר [ג]עדיו בחתומיו זכין לו:
מתני' [ג][ג]מצא איגרות שום ואיגרות מזון
שטרי חליצה ומיאונין ושטרי בירורין [ד]וכל
מעשה ב"ד הרי זה יחזיר [ה][ד]מצא בחפיסה
או בדלוסקמא [ו][ה]תכריך של שטרות או
אגודה של שטרות הרי זה יחזיר וכמה
אגודה של שטרות שלשה קשורין זה בזה
רשב"ג אומר [ז][ו]אחד הלוה משלשה יחזיר
ללוה שלשה הלוין מן האחד יחזיר למלוה
[ז]מצא שטר בין שטרותיו ואינו יודע מה
טיבו יהא מונח עד שיבא אליהו אם יש
עמהן [ח]סמפונות יעשה מה שבסמפונות:
גמ' [ט]מאי שטרי ברורין הכא תרגמו שטרי
טענתא רבי ירמיה אמר זה בורר לו אחד
וזה בורר לו אחד: וכל מעשה ב"ד הרי
זה יחזיר: [י]ההוא גיטא דאשתכח בי דינא
דרב הונא דהוה כתיב ביה בשוירי
מתא דעל רכים נהרא אמר רב הונא
חיישינן

רש"י

ש"מ. מדלא חיישינן להכי דלאי נמי הוה הכי שפיר זכי בעל בשובר שנכתב לשמה: **איתא לדשמואל.** דאמר המוכר שטר חוב לחבירו וחזר המוכר הזה ומחלו מחול הוא אצל הלוה. הלכך אם מכרה זו כתובתה בלייר דהיינו שטר חוב וחזרה ומחלתה לבעל בתשרי מחול ושפיר טריף בעל: **בששטר כתובה יוצא מתחת ידה.** שמביאה לפנינו דליכא למיחש לשמא מכרה בטובת הנאה שאילו מכרתה היתה מוסרת הכתובה ביד הלוקח: **לשתי כתובות.** שמא שני שטרי כתובה היו לה [ויש] לחוש שמא מסרה אחד ללוקח ובאה לחזור בה ולמחול אצל בעלה ומוסרת לו שובר המוקדם לשטרו של לוקח. אלא ודאי איתא לדשמואל ומתוך שבידה למחול שטר כתובה לבעלה עכשיו לא חיישינן לשמא כתבה ליתן בניסן כו': **ואביי אמר.** מהכא לא תסייע לשמואל: **חדא דלשתי כתובות לא חיישינן.** הלכך ליכא למיחש לדלמא זבנתה בטובת הנאה: **ועוד.** אי נמי זבנתה בטובת הנאה לית לן למיחש לשמא כתבה לשובר בניסן ולא קבלה עד תשרי דאי נמי הכי הוה כי מטא שובר לידיה בתשרי זוכה למפרע בו מזמן חתימתו ולא היה ממכרה שבנתיים כלום ושובר מזמן הכתוב בו טורף ואביי לטעמיה כו': **מתני' איגרות שום.** ששמו ב"ד נכסי לוה למלוה בחובו: **ואיגרות מזון.** שקיבל עליו לזון את בת אשתו: **מיאונין.** קטנה יתומה שהשיאוה אמה ואחיה לדעתה יוצאה ממנו במיאון ואינה צריכה גט אלא אומרת בפני שלשה אי אפשי בפלוני בעלי וכותבין לה ב"ד שטר שמיאנה בפניהם להיות לה עדות שמותרת לינשא: **שטרי ברורין.** בגמרא מפרש: **הרי זה יחזיר.** דליכא למיחש לשמא נמלך דהא ב"ד לא כתבום אלא בדבר מקויים ולפרעון נמי ליכא למיחש דהני שטרות לא שייך בהו פרעון כדאמרינן לעיל (ד' טז:) ואפילו למ"ד שומא הדר איהו דאפסיד אנפשיה: **מצא בחפיסה או בדלוסקמא.** שום שטר: **או שמצא תכריך של שטרות.** בכרך או באגודה. ובגמרא מפרש מאי חפיסה ודלוסקמא ותכריך ואגודה: **הרי זה יחזיר.** דדבר שיש בו סימן הוא כדמפרש בגמרא שהכלי סימן כשיאמרו הבעלים בכלי כך וכך מצאת אותם וכן תכריך ואגודה הרי זה יחזיר דדבר שיש בו סימן הוא כדמפרש בגמ': **אחד הלוה משלשה.** אם שלשה שטרות של לוה אחד הן שלוה משלשה בני אדם: **יחזירם.** מולאם: **ללוה.** דודאי פרעם והחזירם לו ומידו נפלו שאם מידם נפלו מי קבלם למקום אחד: **ואם שלשה לוים הם.** שלוו מאדם אחד: **יחזירם.** המולאם: **למלוה.** שהדבר ידוע שממנו נפלו: **מלא שטר בין שטרותיו ואין יודע מה טיבו.** אצלו אם הלוה הפקידו אצלו או המלוה או שמא מקלתו פרוע ומסרוהו לו להיות שליש ביניהם ושכח: **יהא מונח.** בידו ולא יחזיר לא לזה ולא לזה: **ואם יש עמהן סמפון.** מילי מילי קתני המולא בין שטרותיו שובר שנכתב על אחד משטרותיו: **יעשה מה שבסמפון.** והשטר בחזקת פרוע. ואע"פ שהיה לשובר הזה להיות מונח ביד הלוה אמרינן האמינו הלוה ואומר מחר תנה לי ושכח: **גמ' זה בורר לו אחד.** כשבוררין להן דיינין כותבין להן זה בירר לו את פלוני וזה בירר לו את פלוני שלא יוכלו לחזור בהן: **דאשתכח בי דינא.** מקויים בהנפק והשליח המביאו אומר ממנו נפל: חיישינן

תוספות

ש"מ איתא לדשמואל. וא"ת וניחוש שמא מכרה במעמד שלשתן שאינה יכולה למחול כדמוכח פרק האיש מקדש (קדושין ד' מח. ושם ד"ה כי) גבי התקדשי לי בשטר חוב או במלוה שיש לי ביד אחרים דקאמר במלוה בשטר במאי פליגי בדשמואל דאמר שמואל המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול ואיבעית אימא כ"ע אית להו דשמואל ובאשה סמכה דעתה פליגי כו' ובמלוה על פה פליגי בדרב הונא דאמר במעמד שלשתן קנה ולא מסיק כ"ע אית להו דרב הונא ובאשה סמכה דעתה פליגי כדאמר לעיל ש"מ דאינו יכול למחול וי"ל דליכא למיחש שמא מכרה במעמד שלשתן דאי ליכא עדים שמכרה הבעל והאשה יכפרו המכירה ואי איכא עדים נשיילינהו היכי הוה אם אומרים שנתרצה הבעל או שתק א"כ מודה שהשובר שקר ואם מוחה שאמר כבר פרעתי לה א"כ השובר נעשה קודם המכירה ואינהו דאפסידו אנפשייהו ועוד י"ל דלא תקנו מעמד שלשתן אלא בדבר שראוי לגבות מיד אבל בכתובה דאינו חייב עתה עד אחר גרושין וגם שמא לא תתגרש לא תקנו מעמד שלשתן וכן צריך לומר בפרק החובל (ב"ק דף פט. ושם) גבי האשה שחבלה [י](בבעלה) לא הפסידה כתובתה ואמאי תזבין במעמד שלשתן אלא משום דלא תקנו בכתובה כדפריסית וזה אין לחוש שמא מכרה אחר גרושין במעמד שלשתן כי אחר גרושין מסתמא מכרה בדמים יקרים וכשיוציא הבעל שוברו שקדם היא צריכה לשלם ולא תרויח כלום בקנוניא ולא חיישינן אלא שמא מכרה בעודה תחתיו בטובת הנאה שהיא דבר מועט ואינה צריכה לשלם אלא מעט ומרווחת הרבה ומשני איתא לדשמואל ואם היתה מוחלת לבעלה לא תפרע ללקוחות אלא דבר שנתנו ותרויח הרבה ואע"ג דגבי ערב לאשה בכתובה ורוצה לגרשה תנן בפרק גט פשוט (ב"ב ד' קעג:) דידור הנאה אלמא חיישינן לקנוניא אע"פ שיתחייב לפרוע הכל לערב ולכך חיישינן לקנוניא לפי שאין לו במה לשלם לא דמי דהתם מפסיד הערב מיד וחיישינן לקנוניא אבל הכא דאינו אלא חששא בעלמא שמא לא מכרה ואפי' מכרה שמא לא יפסידו הלקוחות כי אינו מוציא מהם אלא חוב שהיה להם על הבעל יהיה להם על האשה וגבי חייב מודה דחיישינן לעיל לקנוניא לפי שיוציא מיד מן הלקוחות ועוד יש לחוש משום לקוחות שלא באחריות שיפסידו לגמרי: **שובר** בזמנו טורף. אע"פ ששטר מכירה נמסר ללקוחות תחילה אינו מועיל וטורף הבעל כדין וכן אמר לעיל גבי שחרורי עבדים ונראה שתקנת חכמים היא שזוכה משעת חתימה אע"פ שלא נמסר לו עד ימים רבים אחרי כן שאם לא כן לעולם לא יוכלו העדים לחתום אלא אם יראו המסירה משום חששא דכתב בניסן ולא נתן עד תשרי ומזבין ביני וביני ולענין איסור נראה דאם עבד בא על בת ישראל קודם שבא לידו גט שחרור שפסלה ושמא גם גבי איסור זכין לו משעת חתימה אע"פ דלא שייך טעמא דפריסית מ"מ לא פלוג רבנן ויש כח ביד חכמים לעקור דבר מן התורה וא"ת והא אביי סבר כר"א דאמר עידי מסירה כרתי גבי מתנתא [ל]דחתימי עלה תרי גיסי ור"א סבר בפרק מי שהיה נשוי (כתובות דף צד:) כתב לזה ולא מסר לו לזה ומסר לו לזה שמסר לו תחילה קנה וי"ל דהיינו בשני שטרות שזמנן כתוב בשוה ביום אחד שאין ניכר מתוכו איזהו מהם קודם לכך אזלינן בתר מסירה אבל אין זמנן שוה החתום קודם זכה אע"פ שהמאוחר נמסר תחילה ובעובדא דהתם דכתבתינהו לרמי בר חמא בצפרא ולרב עוקבא בפניא ואוקמיה רב ששת בידיה דרמי בר חמא משום דקדים ורב נחמן אוקמיה לרב עוקבא בנכסיה משום שודא התם מיירי דלא ידעינן למי נמסר תחילה ורב ששת סבר כמו שנכתב תחילה לרמי מסתמא גם לו נמסר קודם ורב נחמן סבר כיון דאינו מוכיח מכח השטר שקדם אין לומר שנמסר לו תחילה אע"ג שנכתב קודם ולכך הוה דינא שודא אבל אם הוה ידעינן למי נמסר קודם היה זוכה כיון ששניהם כתובים ביום אחד וא"ת וניחוש דלמא זבנה כתובה ביום שנכתב השובר דהשתא ליכא למימר עדיו בחתומיו זכין לו וכשיוציאו הבעל והלקוחות שטרם יהא זמנם שוה ואין ידוע דמי קדם ויאמר הבעל ללקוחות תביאו ראיה שקדמתם לפי שהוא מוחזק שהנכסים שלו והלקוחות רוצין לטרוף בשביל האשה וי"ל דהא ליכא למיחש שתמכור ביום כתיבת השובר:

איסורא

מסורת הש"ס

א) כתובות פה: פו. קדושין מח. ב"ק פט. ב"ב קמז:, ב) [לעיל יג. יט. לקמן לה:], ג) [עי' תוס' כתובות ק: ד"ה אגרת], ד) [לעיל טז: יח:], ה) [עי' תוס' ע"ב ד"ה מלא ועי' תוס' גיטין כח. ד"ה מלאו], ו) לקמן כח., ז) לקמן כז:, ח) [פירושו תמלא ברש"י לקמן ע"ב ד"ה סמפון], ט) ב"ב קסח. [ע"ש], י) [לעיל יח.] גיטין כז., כ) ר"מ מ"ז, ל) [סנהדרין כח:],

מוסף רש"י

המוכר שטר חוב לחבירו שחייב לו לוה למלוה ממון ומסר לו המלוה את השטר ליד לוקח ומכרו לו וכתב לו קני לך איהו וכל שעבודיה, אי נמי כדפסקינן התם (ב"ב עו.) הלכתא אותיות נקנות במסירה (רשב"ם ב"ב קמז:). **וחזר ומחלו.** המוכר שהוא מלוה מחלו ללוה (כתובות פה:). **מחול.** דאמר ליה לוה ללוקח לאו בעל דברים דידי את (שם) דלא מכר לו ראשון לשני אלא כל זכות שתבא לידו, דלא עדיף האי לוקח ממלוה דאתי מחמתיה דמלוה, ומיהו מעותיו יחזיר לו מוכר ללוקח, דהא הלכתא היא דדיינין דינא דגרמי וזה הפסיד מעותיו כשורף שטרותיו של חבירו דקי"ל דחייב מההוא עובדא דכפייה רפרם לרב אשי ואגבי מניה כי כשורא דגלמא (רשב"ם ב"ב קמז:). **ואפילו יורש.** של מלוה, מוחל. שהלוה לא נתחייב ללוקח כלום אלא מחמת המוכר, והרי מחלו אצלו (קדושין מח.) וסברא הוא דלא אלים כח של לוקח במה שנמסר לו שטר המלוה אלא לזכות בחוב הכתוב בו במקום המלוה או היורש, אך לא נעקר שעבודו מן המלוה וקרינא ביה עבד לוה לאיש מלוה ויכול למכור שעבודו (ב"ב שם). **וכל מעשה ב"ד.** כל מילתא דאתא לב"ד לקיים, דליכא למיחש לנמלך עליהן שלא ליתנן (לעיל יח:). **סמפונות.** כל דבר המבטל דבר קרוי סימפון שלו, כגון שובר הוי סמפון של שטר (קדושין י: ובעי"ז לקמן כ:). **הכא תרגמו.** בבבל, **שטרי טענתא.** שני סופרי הדיינין היו כותבין טענות אנשי הריב בכדי שלא יהו טוענין וחוזרין וטוענין ועל פי אותן טענות פוסקין הדיינין את דינם (רשב"ם ב"ב קסח.). **בי דינא דרב הונא.** שהובא שם לקיימו בב"ד וכתוב בו הנפק ונפל מזה והוא תובעו ולא הוחזקו שני יוסף בן שמעון באותה העיר (גיטין כז.).

עין משפט נר מצוה

קסו א ב מיי' פ"ו מהל' מכירה הלכה יב ועיין בהשגות ובמ"מ ובכ"מ סמג עשין פב טוש"ע ח"מ סי' סו סעיף כג:

קסז ג מיי' פי"ח מהל' גזילה ואבידה הל' יג סמג עשין עד טוש"ע ח"מ סי' סה סעיף יב:

קסח ד מיי' שם הל' ג טוש"ע שם סעיף ט:

קסט ה מיי' שם טוש"ע שם סעיף י:

קע ו מיי' שם הל' ד טוש"ע שם סעיף יא:

קעא ז מיי' פי"ו מהל' מלוה ולוה הלכה יא סמג עשין צד טוש"ע שם סעיף א:

רבינו חננאל

אמר רבא ש"מ איתא לדשמואל דאמר המוכר שטר חוב לחבירו וחזר ומחלו מחול ואפי' יורש מוחל ומגו דאיבעי מחלה לה לכתובתה לבעלה כי אמרה שובר האי דידיה הוא תנהו לו נאמנת ואין תקנה שלא יהא המוכר רשאי למחול כלל וכבר ביארנוהו באר היטב בפרק החובל:

[מתני'] מצא איגרות שום פי' שטר שומת ב"ד ואיגרות מזון כמשמעו כגון מזון האשה והבנות. שטרי בירורין שטרי טענתא וזהו א) שימוש ב"ד. שטרי חליצה ומיאונין. ההוא גיטא דאישתכח בבי דינא דרב הונא דהוה כתיב ביה בשוירי מתא דעל רכים נהרא מותבא

א) אולי צ"ל וזהו מעשה ב"ד.